

КИТАЙСКАТА МИСЪЛ И СЪВРЕМЕНОСТТА

Светослав Мишев

CHINESE THOUGHT AND MODERN CIVILIZATION

Svetoslav Mishev

Abstract: *The modern world without Chinese thought would not exist. The future of civilizations will be intimately linked to the future of Chinese civilization. Chinese thought can teach all people the meaning of the words of honor and respect. I think that the sustainable development of the world must be on the model of society. I think that the sustainable development of the world must be on the model of society. I think that the sustainable development of the world must be on the model of Xiaokang society and this will be the China's most important success.*

Keywords: *Xiaokang society, civilization, thought, world*

Основната разлика между Европа и Китай е далновидността. Европа мисли за едно поколение напред, а Китай за едно хилядолетие. Европа вярва, че всичко е променливо, подлежащо на реформи, на модернизация, на диверсификация и т. н. Китайците, от своя страна, са приели, че животът е цикличен и че нещата са предопределени, че определени исторически предпоставки водят до едно и също следствие, колкото и да иска човек да модернизира, цифровизира, демократизира, няма как да спре цикъла на историята или да промени хода ѝ.

Европа има дефицит на пословичното китайско търпение, което е запазило и защитило китайската култура и държавни традиции няколко хилядолетия.

Китайската мисъл в днешния сложен свят може да бъде гаранция за стабилен международен ред. Ключова дума за китайската мисъл е търпението, което се изразява в самообладание и хладнокръвие. В този ред на мисли не мога да не цитирам мисълта на Конфуций, която винаги е била моето мото: „Умният и предпазлив човек не прави на другите това, което той не те да му направят“.

Имам привилегията да съм личен приятел с посланик Иван Гарвалов, дипломат с 49 години дипломатическа служба, 25 години в системата на ООН. В многобройните ми разговори с него, явяващи се своего рода дипломатически беседи, съм го питал за китайската дипломация на между-

народната арена. Той, брилянтно точен и прецизен в изказа си, ми разказа за впечатлението си от китайската дипломация не къде да е, а в най-могъщия орган на ООН – Съветът за сигурност. Перефразирайки го, думите му бяха: „Китайците стоят, слушат и мълчат. САЩ и СССР се карат, заплашват и т. н. Ако нещата стигаха до високо международно напрежение, само тогава Китай говореше и охлаждаше Съвета за сигурност. Китайският посланик беше „здравият охлаждащ разум“.

Китай, бидейки една от най-старите цивилизации, запазила своите политически традиции от хилядолетия, изградила днес много силен геополитически център и бидейки полюс на суверенитет, трябва да бъде гарант и балансър в много международни конфликти. За да бъде една държава полюс на суверенитет, тя трябва да притежава кумулативно три неща: голямо население, голяма територия, държавен империум над населението и територията, силна армия и мощна икономика. Китайската народна република притежава тези необходими елементи, за да бъде глобален играч на международната арена, Китай дори в някои от тези класификации е номер едно в света.

Изграждането на умерено проспериращо общество (сяокан „средно-заможна обществена“ или „общество със средно ниво на благосъстояние“) в Китай може да служи на международната общност за модел как стратегическото планиране може да посрещне нуждите на различните членове на обществото.

Идеята за „сяокан“ е трудно да бъде възприета на други езици, буквално думата означава „малко благоденствие“ и за китайците илюстрира хилядолетен идеал за това как трябва да бъде организирано обществото. Друг показател за сяокан обществото е колко щастливи се чувстват хората.

Сегашният генерален секретар на Китайската комунистическа партия и държавен глава на КНР – Си Дзинпин използва термина „Китайската мечта“ или „китайска мечта“. Вярвам, че китайската мечта може да стане световна мечта. Идеята на сяокан е проста и е мечтана от много идеология, от много държавници, но най-вече от болшинството жители на планетата – идеята е да няма бедни и изнемогващи хора. Тази идея е присъща за едно хуманно общество и китайската политическа система – социализъм, преплетен с пазарна икономика, е близо до реализирането на тази не само китайска, а и световна мечта.

Китай е най-старата държавна организация, която е оцеляла до наши дни. Това се дължи на устойчивата култура и отношение към образованието и запазването на националното самосъзнание. Образованието предопределя бъдещето на човека, затова всички държави трябва да гледат на него като елемент на националната си сигурност.

В Китай образованието е приоритет на държавата и чрез експорт на китайския език, наука и култура китайският образователен модел достига до хиляди хора по света, например по линия на институтите „Конфуций“. Това е неформална дипломация, която гарантира влиянието на Пекин да се увеличава с всяка изминала година в различни точки на света. Според президента Си Дзинпин: „...до средата на века Китай трябва да изгради просперираща, демократична, цивилизована и хармонична съвременна социалистическа държава и по този начин да реализира мечтата за голямо национално възраждане“.

Голяма част от света не разбират Китай, защото Китай използва етични, културни, цивилизационни категории, които трудно могат да бъдат разбрани извън Китай. Основната идея, изразявана многократно от Си Дзинпин е, че за да осъществи „Китайската мечта“, Китай трябва да върви по своя път. Тази концепция, според мен, е правилната държавна стратегия. Изграждането на оригинален собствен път е гаранция за успех. В европейския свят копи-пейст моделът е широко разпространен. Нашата държава често го използва в новата си история, но мисля, че този модел е погрешен. За да се гарантира суверенитетът и да се изгради една стабилна държава, китайският модел трябва да бъде уважаван и следван, но не копиран. Държавната стратегия за развитие трябва да се изгражда на базата на националните особености, народопсихологията и редица други фактори, които биха се отразили пагубно при ползването на някакъв готов чужд модел за развитие.

Малко хора в европейската цивилизация са в състояние да се доближат до концепцията на Китай за света и процесите в него. Великият дипломат Хенри Кисинджър в своята книга „За Китай“ успява да очертае примерна парадигма за изучаването на Китай. Най-известната книга на Кисинджър – „Дипломацията“ завършва с испанската поговорка – пътник, няма пътища – пътищата се правят с ходене! Тези думи описват Китай. Самият Китай прави, а не следва други пътища. Кисинджър още като държавен секретар на САЩ по време на Студената война предвижда, че през 21 век Китай ще е незаобиколим международен фактор и ще е равен на САЩ и Русия, а в някои аспекти и по-влиятелен международен играч.

Китайската мисъл има изключително здрава и реалистична представа за света още от древността. Според класическите китайски мъдреци светът никога не може да бъде завладян. Мъдрите владетели могат да се надяват да бъдат в хармония с неговите тенденции. Китайската мисъл ни учи на хармония със света около нас.

„Един пояс, един път“ е пример за глобалната роля на Китай. Този стратегически проект ще трансформира света и ще покаже колко важна е

ролята на Китай за международно сътрудничество. Това е проект, който ще разпространи китайските идеи, китайската мисъл и представа за това какъв трябва да е светът утре. Начинът на разпространение ще е най-бързият и могъщ – икономическото превъзходство.

Китайската мисъл е дала много на правната наука. Думите на Лао Дзъ: „Колкото повече закони и подзаконовни актове се създават, толкова повече крадци и разбойници ще съществуват“. От тези думи могат да се поучат всички правни системи в света. Правото е неизменна част от държавността и междудържавните отношения. Правото не трябва да се обременява от формализма, то е налагане на справедливостта посредством установяването на истината. Лао Дзъ блестящо е интерпретирал тази роля на правото, защото колкото повече закони формално съществуват, толкова повече „вратички“ има в тях, а те пречат да възтържествува справедливостта.

Сун Дзъ с трактата си „Изкуството на войната“ е задължителен за всички военни и политически академии по света. „Изкуството на войната“ е пример за универсалната роля на китайската мисъл в съвременния свят. Този трактат е равен на Омировата „Илиада“, в известност и като културен паметник, но е съществено по-приложим и винаги актуален, без значение географското и темпоралното измерение.

Съвременният свят без китайска мисъл нямаше да съществува в този си вид. Бъдещето на различните цивилизации ще бъде тясно свързано с бъдещето на китайската цивилизация. Китайската мисъл и парадигма могат да научи всички народи, какво е значението на думите чест и уважение. Това е урок, който всички трябва да повтаряме постоянно, като личности, като общности и като нации, защото ако осъзнаем смисъла на тези думи и не го забравяме, ще живеем в един мечтан от всички ни свят.

БИБЛИОГРАФИЯ

Гарвалов 2005: Гарвалов, Иван. Средището на възможните мисии. София, 2005.

Дзинпин 2015: Дзинпин, Си. Китайската мечта. София, 2015.

Дзъ 2010: Дзъ, Сун. Изкуството на войната. София, 2010.

Дзъ 2014: Дзъ, Лао. Лао Дзъ Дзин. София, 2014.

Кисинджър 2016: Кисинджър, Хенри. Дипломацията. София, 2016.

Кисинджър 2012: Кисинджър, Хенри. За Китай. София, 2012.